

Tıbbi terminoloji

Öğr.Gör.Elif BİLGİN

Tıbbi terminoloji

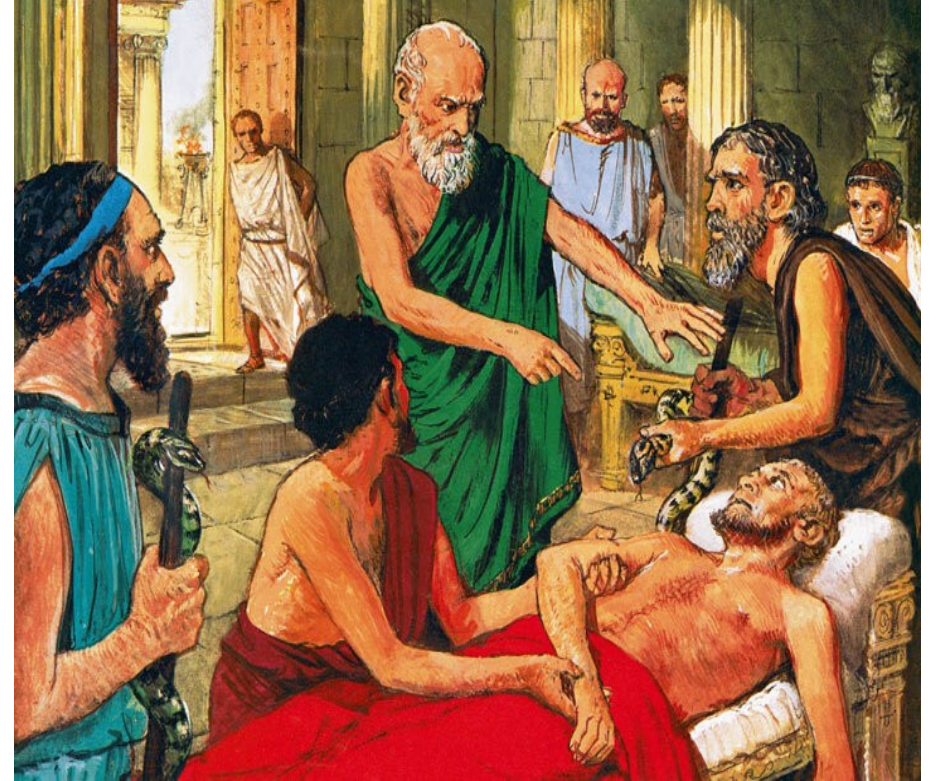
- Vücudu
- vücudun parçalarını
- fonksiyonlarını
- hastalıkları
- teşhis ve tedavi işlemlerini
- tıbbi araç ve ölçümleri
- cerrahi, klinik ve patolojik durumları ve insan sağlığını ilgilendiren daha birçok durumu tanımlamada kullanılır.

- Tıbbi terminolojiyi öğrenmenin amacı, sağlık alanında çalışanlar arasında sağlıklı bir iletişimi sağlamak ve ortak bir dil kullanımı içindir.

Tıbbi terminoloji'nin tarihçesi

- Tıbbi terimlerin geçmişı tıp bilimi kadar eskidir
- Tıp terimleri Latince ya da Grekçedir. Bu iki dilden köken alan terimler, farklı dillerde bazı değişiklikler gösterebilirler.

Tıbbi terminoloji'nin tarihçesi

- En önemli üç tıp adamı
 - Hipokrat
 - Galen
 - İbn-i Sina
- Günümüzde kullanılan birçok tıbbi terim Hipokrat zamanından kalmıştır
- M.Ö. 5. yüzyılda yaşamış olan Hippocrates'ten
- “kardia” (yürek)
- “bronchus” (soluman) gibi terimler halen kullanılmaktadır

Hipokrat kimdir?

- MÖ 460-377 yılları arasında yaşamış olup hekimlik yapmak için tüm Yunanistan'ı dolaşmış, Kos adasında bir tıp okulu kurup düşüncelerini öğretmiştir.
- Öğretisi genelde etik (ahlaki değerler) ağırlıklıdır. Bu etik boyut, Hipokrat andında da açıkça görülmektedir.
- Hipokrat'ın ilk kuralı; hekimin gerek düşünceleri gerekse seçtiği tedavi ile “hastaya zarar vermemesi”dir.
- **Hipokrat yemini** hekimlik sanatının önemli sembollerinden birisidir.

İbn-i Sina

- MS 980-1037 yılları arasında yaşamış olup 18 yaşında doktor olarak büyük bir üne sahipti.
- Batılılar İbn-i Sina'yı **Avicenna** ismi ile tanımaktadırlar
- Hekimlik yapmak dışında çok sayıda tıp kitabı yazmıştır
 - Tıp kanunu
- Tıp ve felsefe konularında 200 adet eseri bulunan bilim adamının, bilim dünyasında hekimlerin piri, modern bilimin kurucusu, büyük üstat olarak söz edilmektedir. Kitapları okullarda 700 yıl okutulmuş ve faydalanılmıştır.

Tıp Terimlerinin Okunuşuyla İlgili Bazı Kurallar

- “c” harfi “a, o, u” sesli harflerinden ve sessiz harflerden
- önce geldiğinde “k” okunur
- Scapula (skapula) ... Kürek kemiği
- Cavitas (kavitas) ... Oyuk, boşluk
- Cor (kor) ... Yürek
- Cutis (kutis) ... Deri
- “c” harfi “e, i, ae, oe, y” harflerinden önce geldiğinde “s”
- okunur
- Cerebrum (serebrum) ...Beyin
- Cellula (sellula) ... Hücre
- Occipitale (oksipital) ... Arka kafa kemiği
- Cilium (silyum) ... Kıl

Tıp Terimlerinin Okunuşuyla İlgili Bazı Kurallar

- “j” harfi ünlü bir harfin önüne gelirse “y” okunur
- Jejunum (yeyunum) ... Boş bağırsak
- Majör (mayör) ... Büyük
- “ph” harfleri “f” okunur
- Os sphenoidale (os sfenoid) ... Taban (temel) kemik
- Oesophgus (ösofagus) ... Yemek borusu
- Phalanx (falanks) ... Parmak kemiği
- Phlebos (flebos) ... Toplardamar
- Pharynx (farinks) ... Yutak

Tıp Terimlerinin Okunuşuyla İlgili Bazı Kurallar

- “sch” harfleri “ş” okunur
- Schema (şema) ... Biçim, şekil
- Schizophrenia (şizofreni) ... Bir akıl hastalığı
- Schistocephalia (şistosefali) ... Yarık başlı
- “au” harfleri “av” ya da “o” okunur
- Auris (avris) ... Kulak
- Autolysis (otoliz) ... Hücrenin kendi kendini eritmesi
- Autonomic (otonomik) ... Kendi kendine çalışan

Tıbbi Terimlerin Temel Yapıları

- Kök
- Önek
- Sonek

Kök-Önek-Sonek

- Kök : Bir kelimededen başka kelimelerin türetilebildiği yalın haline verilen isim anlaşılmaktadır. Terimler çoğunlukla ad köklerdir.

ÖRN:

- caput
- hepatit

Kök-Önek-Sonek

- Önek: Genelde tek başına kullanılmazlar ve köke anlam katmaya yararlar. Kelimenin başında bulunurlar. Bir adet olurlar. Tanımlayıcı olarak görev alırlar.
- Örnek: epi :üzerinde anlamı taşıyan bir önektir.
- Epicondyle (kemiğin üzerinde,)
- epicard (kalbin üzerinde)gibi
- contra : zıt, karşı anlamında bir ön ek iken
- contraception (gebeliğe karşı, gebeliği önleyici anlamında kullanılmaktadır)

Kök-Önek-Sonek

- Sonek : terimlerin sonuna eklenir. Sözcüklerin tipini belirlemekte önemli rol alırlar. Ve sözcüklerin “kullanım amacını” belirtir. Terimlerde bir adet son ek bulunur. Kökenleri de ön eklerde olduğu gibi Grekçe ya da Latince kökenlidir.
- Örnek verecek olursak diabetes kelimesinde
- es son eki hastalık, semptom anlamına gelmektedir ve bu da şeker hastalığı anlamındadır

Kök-Önek-Sonek

- . Önek ve son ek kullanımıyla köklerden yeni sözcükler türetilir. Bu işleme “sözcük türetme” adı verilir.
- Örnek olarak;
- Periarthritis/periartirit:
- Peri-arthr-itis
- Peri-: (önek)
- arthr:(kök)
- -itis: (sonek)

Bazı önekler

- a-: yokluk veya olumsuzluk bildiren önek
 - Areflexia:reflekslerin alınamaması
 - Aseptic: patojen mikroorganizmaların bulunmadığı
 - Asplenia:dalağın bulunmaması
- Endo: içteki anlamına gelir
 - Endocellular: hücre içinde
 - Endocrine: iç salgı yapan
 - Endodonti: dişin içinde
- Peri : etrafında anlamına gelmektedir.
- supra :Yukarısında, üstünde
 - Supralumbar : bel bölgesinin yukarısına yerleşen
 - Supraocular: gözün yukarısına yerleşmiş

Bazı sonekler

- -itis/it” : iltihap, inflamasyon anlamına gelmektedir.
 - Örn:
 - Meningitis: menenjit (beyin zarı iltihabı)
 - Sinusitis: sinüzit,(sinus iltihabı)
 - Nephritis: böbrek iltihabı
- algia :Ağrı ile ilgili durum belirtir
 - Cephalalgia: baş ağrısı
 - Gastroenteroalgia: mide ve bağırsakla ilgili ağrı
- culus , culum gibi: küçültme ifade eder
 - canalis kanal - canalicus kanalcık
 - Bronchus bronş - bronculus bronşcuk

Akronim:

- Günümüzde bazı sözcükler birden fazla terimle ifade edilmektedir, yazım açısından kısaltmak ve daha kolay okunur hale getirmek için çoğunlukla birkaç harfleri birleştirilerek okunur ve yazılırlar.

Örnek:

- BOS: Beyin Omurilik Sıvısı
- BT: Bilgisayarlı Tomografi
- VKİ: Vücut Kitle İndeksi
- EKG: ElektroKardioGrafı
- MR: Manyetik Rezonans

Eponim

- Bir kişi veya yer ile anılan hastalık, belirti, bulgu, cerrahi alet, test veya sendromlar ya da genel terimlerin özel kişi adlarıyla anılmasıdır.

Örnek ;

- Tıp bilimi içinde önemli bir yeri olan Behçet Hastalığı buna en güzel örnektir. Türk doktoru Hulusi Behçet tarafından tanımlanan hastalıkta ağızda yaralar, genital bölgede ülserler ve görme problemleri bir arada yer almaktadır.
- Wilson hastalığı
- Ewing sarkomu